

MONITOR GOSPODARCZY INSTYTUTU ZACHODNIEGO

10/2024
13.12.2024

Redakcja:
dr Piotr Andrzejewski

SYTUACJA EKONOMICZNA W NIEMCZECH – listopad 2024 r.

Według Federalnego Urzędu Statystycznego gospodarka niemiecka w trzecim kwartale znalazła się niemal w stagnacji. Podczas gdy straty odnotowano w sektorach produkcji, budownictwa, a także w usługach okołobiznesowych, wzrosty zanotowano zarówno w sektorze usług publicznych, jak i w sektorach usług konsumenckich (hotelarstwo, handel detaliczny). Sugeruje to, że gospodarstwa domowe coraz chętniej dokonują zakupów. Ma to być skutek skokowego wzrostu płac realnych i nominalnych. Niemniej jednak utrzymujący się wysoki poziom niepewności geopolitycznej oraz wewnątrzniemieckiej nie wskazuje na możliwość trwałego ożywienia gospodarczego. Ponadto instytuty ekonomiczne obniżyły prognozy wzrostu na rok 2025 o 0,1-0,3% PKB w reakcji na zwycięstwo wyborcze Donalda Trumpa. W ocenie ekspertów prezydent USA będzie domagał się większych wydatków na zbrojenia i może doprowadzić do napięć w handlu globalnym. Spadek w ujęciu miesięcznym odnotował zarówno eksport (-3,2%), jak i import (-1,3%). Sprzedaż detaliczna jest niższa (-0,5%) niż w analogicznym miesiącu rok wcześniej. Produkcja przemysłowa znajduje się w recesji (-0,1%), podobnie jak sektor przetwórczy (-0,4%). Inflacja w listopadzie wzrosła nieznacznie do poziomu 2,2%. Pogarsza się sytuacja na rynku pracy: liczba bezrobotnych wzrosła do 2,86 mln.

→ [Die wirtschaftliche Lage in Deutschland im November 2024](#)

ANALIZY

🕒 ROCZNY RAPORT RADY EKSPERTÓW EKONOMICZNYCH

Dnia 13.11.2024 r. Rada Ekspertów Ekonomicznych opublikowała swój roczny raport pt. „Rekcja na niepowodzenia, zdecydowana modernizacja”. W ocenie ekspertów niemiecka gospodarka znajduje się w trudnej sytuacji, PKB wzrósł realnie jedynie o 0,1% w ciągu ostatnich pięciu lat, a potencjał produkcyjny jest o 5% niższy niż w 2019 r. Raport przewiduje wzrost PKB o 0,4% w 2025 r. Jeśli chodzi o dynamikę inflacji, w raporcie wyraża się oczekiwania, że wyniesie ona 2,2% w 2024 r. i 2,1% w 2025 r. W 2025 r. prywatne wydatki konsumpcyjne w ocenie ekspertów będą rosły nieznacznie ze względu na pesymistyczne przewidywania dotyczące rozwoju gospodarczego i spowolnienie wzrostu realnych płac.

Gospodarka niemiecka ma hamować zarówno z powodu problemów cyklicznych, jak i strukturalnych, czemu winny jest biznes i strona polityczna. W ocenie dokumentu „proces polityczny” wykazuje tendencję do niedostatecznego priorytetyzowania inwestycji i innych zorientowanych na przyszłość wydatków publicznych, które w związku z tym są w Niemczech od lat na niskim poziomie. Jak zauważają eksperci, politycy mają skłonność do odkładania wydatków zorientowanych na przyszłość na rzecz wydatków doraźnych, które przynoszą korzyści obecnemu elektoratowi. Dlatego zdecydowane działania instytucjonalne są niezbędne do

zapewnienia wystarczającego zaangażowania w dokonywanie wydatków zorientowanych na przyszłość.

Oprócz bieżących problemów, zwłaszcza w przemyśle, w raporcie przeanalizowano cztery inne obszary, w których Niemcy nie weszły zdecydowanie na drogę modernizacji. Po pierwsze, w ocenie dokumentu należy lepiej ustalić priorytety wydatków publicznych i nadać im bardziej wiążący charakter. Wydatki na infrastrukturę, edukację i obronę wypadają gorzej niż w innych państwach. Po drugie, w sektorze transportu konieczna jest modernizacja infrastruktury transportowej i dodatkowo dekarbonizacja transportu towarowego. Po trzecie, Niemcy pozostają w tyle pod względem cyfryzacji systemu finansowego, marnując w ten sposób potencjał innowacji i poprawy efektywności. Po czwarte, jak zauważają eksperci, rynek nieruchomości jest szczególnie nieadekwatny do potrzeb na obszarach miejskich. Utrudnia to pracownikom przenoszenie się do regionów o wyższej produktywności, a rosnące koszty czynszów ograniczają w nadmiernym stopniu dochód rozporządzalny wynajmujących.

Autorzy raportu podkreślając potrzebę zdecydowanej modernizacji, proponują szereg rozwiązań. Aby zapewnić wydatki zorientowane na przyszłość, należy stworzyć rozwiązania instytucjonalne. Przykładowo odpowiednim instrumentem do utrzymania, modernizacji i rozbudowy federalnej sieci drogowej i kolejowej mógłby być fundusz infrastruktury transportowej z własnymi stałymi źródłami dochodów takimi jak dochody z opłat drogowych. Podobnie w zinstytucjonalizowany sposób należałoby w ocenie dokumentu zapewnić minimalne kwoty wydatków na edukację i obronność. Kolejną propozycją jest wprowadzenie cyfrowego euro, co może oferować opłacalną, bezpieczną alternatywę dla płatności cyfrowych, która będzie niezależna od dostawców usług płatniczych spoza Europy, jednocześnie zwiększając konkurencję. W ocenie ekspertów innowacje cyfrowe są napędzane przede wszystkim przez nowych graczy na rynku finansowym, takich jak FinTechy i BigTechy. Digitalizacja obiecuje niższe koszty dzięki bardziej wydajnym usługom. Szczególnym bodźcem może być automatyzacja procesów biznesowych, lepsze wykorzystanie danych cyfrowych i intensywniejsza konkurencja, co osłabi siłę rynkową obecnych podmiotów. Jednocześnie nowe produkty zwiększą wygodę w zakresie usług finansowych. Jak zauważa się w raporcie, głównym wyzwaniem dla decydentów jest wprowadzanie innowacji cyfrowych w sektorze finansowym bez narażania stabilności finansowej. Z kolei aby zaradzić niedoborowi mieszkań na obszarach miejskich i poprawić dostęp do mieszkań socjalnych, należy zwiększyć podaż mieszkań, efektywniej wykorzystać zasoby istniejących mieszkań, a polityka mieszkaniowa i budownictwo społeczne powinny stać się bardziej ukierunkowane. W raporcie sugeruje się wprowadzenie większej dostępności działek budowlanych, zachęt do budowy mieszkań i obniżenie kosztów budowy poprzez ujednoczenie przepisów budowlanych. Eksperti nie są przeciwni regulowaniu wysokości czynszów, jednakże uważają, że restrykcyjne regulacje dotyczące czynszów powinny obowiązywać jedynie tymczasowo i muszą im towarzyszyć środki mające na celu zwiększenie podaży mieszkań.

→ [Jahresgutachten 2024/25 Versäumnisse angehen, entschlossen modernisieren](#)

WIADOMOŚCI

🕒 Kryzys w Volkswagenu

Poza rozpadem koalicji „sygnalizacji świetlnej” w prasie dotyczącej gospodarki niemieckiej w listopadzie najważniejszym tematem była sytuacja w koncernie Volkswagen. Z jednej strony zarząd spółki poinformował opinię publiczną o możliwej redukcji etatów (nawet o 30 000 miejsc pracy) w trzech zakładach produkcyjnych w Niemczech oraz wypowiedział układ zbiorowy pracy zawarty z radą zakładową IG Metall. Z drugiej strony przedstawiciele pracowników domagają się podwyżek i zapowiadają kolejne, coraz dłuższe strajki ostrzegawcze.

Nie ma jednoznacznej opinii, kto ponosi odpowiedzialność za obecną sytuację w VW. Czołowi politycy FDP wzywają rząd Dolnej Saksonii do wycofania się z udziału w radzie nadzorczej największego europejskiego koncernu samochodowego. „Przyszłość Niemiec i Dolnej Saksonii jako lokalizacji przemysłu motoryzacyjnego zależy od tego, czy ich przedsiębiorstwa podejmą się pionierskiej roli w określonych obszarach technologicznych” – powiedział Konstantin Kuhle, przewodniczący FDP Dolnej Saksonii. „Zamiast ingerować w proces precyzyjnego dostosowywania działalności biznesowej firmy, politycy powinni umożliwić Volkswagenowi i innym producentom samochodów realizację ich strategii. Kraj związkowy musi ograniczyć swój wpływ polityczny na firmę” – dodał Kuhle. Podobnie uważa Julia Klöckner, rzeczniczka ds. polityki gospodarczej frakcji parlamentarnej CDU/CSU, która domaga się, aby „politycy nie ingerowali nadmiernie w decyzje biznesowe”.

Tymczasem prof. Stefan Bratzel (Center for Automotive Management Berlin) jest zdania, że główną odpowiedzialność ponosi zarząd VW. Jednocześnie dodał on, że „w przeszłości rząd (Dolnej Saksonii) wspólnie z radą zakładową dbał o to, by w tym kraju związkowym pozostało jak najwięcej miejsc pracy”. Bratzel uważa to za coś pozytywnego. „Ten strukturalny kryzys w Volkswagenu, który teraz staje się widoczny, był znany od lat. Problem był maskowany przez wysokie zyski z Chin. Teraz już ich nie ma”. Bratzel oskarża także rząd federalny o zbyt późne dostrzeżenie problemu oraz brak spójnej polityki gospodarczej. Wobec rozpadu koalicji mogłaby być ona wprowadzona dopiero po wyborach i ukonstytuowaniu się nowego rządu.

→ [Die Welt, Jetzt kommt der Ruf nach dem Rückzug der Politik aus dem VW-Aufsichtsrat](#)
[Der Spiegel, Es wird Geld kosten, wenn man etwas für die Autoindustrie tun will](#)

🕒 Rozpad rządu, budżet i hamulec zadłużenia

W ocenie niemieckich mediów ktokolwiek po nowych wyborach obejmie stanowisko federalnego ministra finansów, będzie musiał zmierzyć się z ogromnymi problemami budżetowymi. W średniookresowym ujęciu finansowym, były minister finansów Christian Lindner (FDP) zostawił plany wydatków, w których brakuje 65 mld euro na lata 2026–2028. Ponadto zwycięstwo wyborcze Donalda Trumpa, który będzie się domagał większych wydatków na obronność od Niemiec,

spowoduje niemal na pewno wzrost tej kwoty. Prezes Instytutu Gospodarki Światowej w Kilonii Moritz Schularick stwierdził: „musimy wyłączyć wydatki na obronę z hamulca zadłużenia. Nie po nowych wyborach, ale przed nimi, dopóki mamy jeszcze pole manewru w parlamencie”. Schularick obawia się, że jeśli AfD i BSW osiągną dobre wyniki, CDU/CSU, SPD i Zieloni nie uzyskają większości dwóch trzecich w następnym Bundestagu. Jest to jednak konieczne w celu zreformowania hamulca zadłużenia zapisanego w Ustawie Zasadniczej lub utworzenia specjalnego funduszu, np. dla Bundeswehry. Zgodnie z obecnymi planami aktualny specjalny fundusz wyczerpie się w 2027 r. i nie jest jasne, jak będą finansowane dalsze wydatki wojskowe po tej dacie. Szacuje się, że tylko w samym 2028 r. zabraknie 28 mld euro na sektor obrony. Zdanie Schularicka podziela także minister gospodarki Robert Habeck (Zieloni), który również zaapelował o utworzenie specjalnego funduszu przed wyborami. Ponadto czyniąc aluzję do partii AfD i BSW, Habeck dodał, że „omawianie pośrednio z Putinem kwestii, czy nasza Bundeswehra ma wystarczające środki finansowe, nie jest dobrym pomysłem”. Z kolei minister obrony Boris Pistorius (SPD) od miesięcy zabiegał, by wydatki obronne były wyłączone z hamulca zadłużenia. Kluczowe w tej kwestii jest zdanie CDU, która uważa, że „w budżecie są wystarczające rezerwy w formie subsydiów, które nie wnoszą żadnej wartości dodanej ani dla gospodarki, ani dla klimatu”. Christian Haase (rzecznik CDU ds. budżetu) podkreślił, że „panaceum SPD i Zielonych jest ciągłe zwiększanie zadłużenia i obchodzenie hamulca zadłużenia”, a problemy budżetowe „należy rozwiązać poprzez wzmocnienie wzrostu gospodarczego, a nie poprzez dalszą eskalację polityki zadłużenia”.

→ [Handelsblatt, *Union lehnt Pläne für neues Sondervermögen von SPD und Grünen ab*](#)

🕒 **Niezgoda w Radzie Ekspertów Ekonomicznych**

Najważniejsza ekspercka organizacja ekonomiczna pogrążyła się w konflikcie. Spór prawny dotyczy wewnętrznego kodeksu etyki. Veronika Grimm, profesor ekonomii na Uniwersytecie Norymberskim i członek rady od 2020 r., pozwała czterech pozostałych członków za przyjęcie w tym roku wbrew jej woli zasad transparenacji. Grimm twierdzi, że wytyczne dotyczące postępowania w przypadku domniemyanych konfliktów interesów są nieważne i naruszają jej prawa zapisane w prawie federalnym. „Publiczny spór jest bardzo szkodliwy dla instytucji” – ocenił sytuację Volker Wieland, członek rady w latach 2013–2022. „Podważa to jej wiarygodność i utrudnia skuteczną współpracę w czasie, gdy krytyczna ocena polityki gospodarczej rządu byłaby bardzo potrzebna” – dodał. Pozostali członkowie rady wielokrotnie ostrzegali, że dołączenie Grimm do rady może stworzyć potencjalny konflikt interesów, wskazując na prace rady nad transformacją energetyczną i dekarbonizacją. Kiedy Grimm mimo wszystko przyjęła stanowisko, miała być namawiana do rezygnacji. Grimm broni się, że zgodnie z prawem do rady nie mogą dołączać wyłącznie urzędnicy państwowi, członkowie grup lobbingowych biznesu, stowarzyszeń pracodawców i związków zawodowych. Veronika Grimm jest zaś członkinią rady nadzorczej Zentrum Wasserstoff Bayern (H2.B), co nie powinno jej wykluczać. Ponadto jak zauważyła, wielu członków Rady Ekspertów Ekonomicznych zasiadało w radach nadzorczych (np. Wolfgang Franz). W ocenie Volkera Wielanda

zasady przejrzystości „mogą być przydatne”, ale muszą być poparte jednomyślnie przez wszystkich członków. Wieland dodał, że Grimm nie zrobiła „niczego, do czego nie ma prawa” i zasugerował, że działania innych członków były bliskie „zastraszania”. „To rodzi pytanie, czy stoją za tym inne motywy” – powiedział Wieland, wskazując, że Grimm nie zgadzała się z większością w kwestiach politycznych i „była bardziej krytyczna wobec decyzji rządów w sprawach fiskalnych i innych obszarach”. Choć spór prawny nie wpłynął na powstanie raportu rocznego Rady Ekspertów, to media zgodnie podkreślają, że reputacja instytucji została nadszarpnięta.

→ [*Financial Times, Germany's top economic panel gripped by strife amid internal lawsuit*](#)

KALENDARIUM

DATA	MIEJSCE	WYDARZENIE
01.11.2024	Berlin	Narodowa Rada Kontroli Regulacji (NKR) opublikowała przegląd praktyk biurokratycznych z rekomendacjami ograniczenia niepotrzebnej biurokracji. Raport prezentował sekretarz stanu Sven Giegold.
02.11.2024	Berlin	Sekretarz stanu Franziska Brantner ogłosiła przekształcenie Funduszu Sovereign Tech (STF) w Agencję Sovereign Tech ze stałą siedzibą. Zarówno fundusz, jak i agencja powstały z inicjatywy Ministerstwa Gospodarki i Ochrony Klimatu.
05.11.2024	Berlin	Minister Robert Habeck w ramach konferencji „Połączony dom przyszłości” spotkał się z przedstawicielami branży pomp ciepła oraz sektora budowlanego. Rozmowy dotyczyły integracji pomp ciepła z produkcją i przechowywaniem energii w domach.
06.11.2024	Berlin	Minister Robert Habeck gościł delegację ze Zjednoczonych Emiratów Arabskich pod przewodnictwem Sharifa al Olamy, sekretarza stanu w Ministerstwie Energii i Infrastruktury ZEA. Tematem rozmów była współpraca wodorowa, handel emisjami oraz zarządzanie emisjami dwutlenku węgla.
11.11.2024	Baku	Minister gospodarki Robert Habeck oraz minister spraw zagranicznych Annalena Baerbock wzięli udział w szczycie klimatycznym COP29 w Azerbejdżanie. Habeck podkreślił, że globalnie już 30% energii pochodzi z OZE.
11.11.2024	Tajpej	Sekretarz stanu Udo Philipp udał się z wizytą na Tajwan, gdzie wziął udział w posiedzeniu niemiecko-tajwańskiej rady biznesu. Rozmowy dotyczyły dywersyfikacji produkcji półprzewodników i inwestycji firmy TSMC w Niemczech.
12.11.2024	Lizbona	Minister Robert Habeck uczestniczył w Web Summit w Portugalii, gdzie rozmowy koncentrowały się na wspieraniu europejskich start-upów.

13.11.2024	Berlin	Rada Ekspertów Ekonomicznych przedstawiła raport roczny 2024/2025 pt. „Rekcja na niepowodzenia, zdecydowana modernizacja”.
13.11.2024	Berlin	Rząd federalny przyjął projekt zmian w prawie dotyczącym branży energetycznej (EnWG). Ponadto zatwierdzono sprawozdanie ze stanu wdrożenia ustawy o inwestycjach w regionach węglowych (InvKG) oraz rozporządzenia w sprawie statystyki energii wodorowej (EnStatWassV).
15.11.2024	Berlin	Sven Giegold, ze względu na wybór na stanowisko wiceprzewodniczącego partii Sojusz 90/Zieloni zrezygnował z pełnienia funkcji sekretarza stanu w Ministerstwie Gospodarki i Ochrony Klimatu. Na stanowisku sekretarza stanu zastąpił go Bernhard Kluttig.
18.11.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu rozpoczęło obchody Tygodnia Niemieckich Założycieli. W przygotowanie wydarzenia włączyło się ponad 1200 firm i organizacji. Przekaz kierowany jest do studentów i absolwentów zainteresowanych rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej.
19.11.2024	Berlin	Minister Robert Habeck spotkał się z Radą Doradcą ds. MŚP w celu omówienia strategii przyciągania wykwalifikowanych pracowników z zagranicy.
21.11.2024	Bruksela	Minister Robert Habeck wziął udział w spotkaniu ministrów handlu państw UE. Rozmowy dotyczyły stosunków handlowych z USA, przyszłości polityki handlowej UE, szczególnie w odniesieniu do trwających negocjacji umów handlowych (Mercosur) oraz reformy Światowej Organizacji Handlu (WTO).
21.11.2024	Oshivela	W Namibii uruchomiono pierwszą w Afryce fabrykę „zielonego żelaza”, w której można produkować żelazo przy użyciu odnawialnego wodoru. Projekt został sfinansowany przez niemieckie Ministerstwo Gospodarki kwotą 13 mln euro. Realizacji projektu podjęły się niemieckie firmy Hylron GmbH, TS Elino GmbH i LSF GmbH.
26.11.2024	Berlin	Ministerstwo Gospodarki i Ochrony Klimatu przekazało za pośrednictwem Banku Rozwoju KfW 65 mln euro na naprawę ukraińskiej infrastruktury energetycznej.
26.11.2024	Berlin	Minister Habeck otworzył Konferencję Przemysłową 2024. Specjalnym gościem był polski Pełnomocnik Rządu do spraw strategicznej infrastruktury energetycznej Wojciech Wrochna. Konferencja koncentrowała się na potrzebie wypracowania polityki wzrostu gospodarczego przez przyszły niemiecki rząd.
27.11.2024	Berlin	Rząd federalny zatwierdził projekt ustawy zmieniającej prawo zamówień publicznych. Nacisk położono na uproszczenie procedur przetargowych i ograniczenie

		nadmiernej biurokracji oraz ułatwienie uzyskiwania środków publicznych dla zrównoważonych projektów.
27.11.2024	Berlin	Minister Robert Habeck oraz turecki minister energii Alparslan Bayraktar wspólnie rozpoczęli VI Niemiecko-Tureckie Forum Energetyczne. Podczas wydarzenia podpisano list intencyjny dotyczący budowy farm wiatrowych w Turcji przy udziale niemieckich i tureckich firm.
28.11.2024	Bruksela	Sekretarz stanu Bernhard Kluttig reprezentował Niemcy podczas spotkania ministrów gospodarki państw członkowskich UE, na którym dyskutowano o priorytetach nowego prawodawstwa UE dotyczącego wzmocnienia konkurencyjności UE na podstawie tzw. Planu Dragiego.

